

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

VIETOS SAVIVALDOS SVARBA KURIANT SUMANIUOSIUS KAIMUS

Liepa, 2024

zum.lrv.lt

socialinė ekonominė sistema, kurios vystymusi suinteresuoti **vietos gyventojai**, siekdami padidinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvenimo kokybę, remdamiesi vietos **stipriosiomis pusėmis ir galimybėmis**, užtikrindami kuo platesnį **kaimo gyventojų įsitraukimą** ir bendradarbiavimą, kasdieninėje savo veikloje naudodami **skaitmenines ir kitas technologijas**, **priima ir įgyvendina inovatyvius, į sisteminį pokytį orientuotus sprendimus**, grindžiamus bendru poreikių supratimu ir veiksmų seka, **nukreipta į aiškų specifinį vietos tikslą**.

S – sumanus – nauji sprendimai ir inovacijos

M – modernus – šiuolaikinės technologijos

A – aktualus – sprendžia dabarties problemas

R – reikšmingas – teigiamas poveikis vietos bendruomenei

T – technologiškas – technologijų naudojimas

SUMANIŲJŲ KAIMŲ TIKSLAS

- ✓ Bendruomenės, kurios nuolat mokydamosi pažinti, **išnaudoja kaimo pranašumus** ir kuria gyvybingus kaimus.
- ✓ **Skaitmeninės technologijos ir inovacijos**, kurios padeda užtikrinti aukštesnę gyvenimo kokybę, geresnes viešąsias paslaugas, geresnį ir taupų vietos išteklių naudojimą ir pan.
- ✓ **Tradicijų ir naujausių technologijų integracija kuria** naujus būdus, kaip padidinti kaimo ekonominę vertę ir bendruomenės gerovę

SUMANAUS KAIMO STRATEGIJA IR JOS DALYVIAI

PARTNERYSTĖ

Vietos veiklos grupė

(Pareiškėja, pareiškėjos partnerė)

Nevyriausybines organizacijos

(Sumanaus kaimo projekto vykdytojas)

Verslo subjektai

(Sumanaus kaimo projekto vykdytojas,
Projekto vykdytojo partneris)

Vietos savivalda, savivaldybių administracijų įsteigti juridiniai asmenys

(Sumanaus kaimo projekto vykdytojas,
Projekto vykdytojo partneris)

SUMANAUS KAIMO STRATEGIJA

Tikslas – kurti sumanius kaimus, kurie gebės savarankiškai spręsti problemas vietos lygmeniu, tai gali būti energijos, vandens, maisto tiekimo savarankiškas apsirūpinimas ir pan.

Siekama naudoti vietos bendruomenei ir teigiamo poveikio / pokyčio pasirinktoje Strategijos temoje (-uose) ar srityje (-yse)

Kuriamos viešosios gėrybės visai projekte (Strategijoje) nusimatyta teritorijai ir jos gyventojams ar konkrečiai tikslinei grupei.

VIETOS SAVIVALDOS VAIDMUO

Projekto vykdytojas

Kuria modernią infrastruktūrą (atsinaujinančios energijos sprendimai, šiuolaikinės transporto sistemos, sumanus atliekų rūšiavimas ir t.t.) **suteikdama kaimo gyventojams geresnes gyvenimo sąlygas.**

Dalyvauja įgyvendinant didelės apimties viešojo pobūdžio (ne pelno siekiančius) projektus.

Partneris

Teikia finansinę paramą ir subsidijas projektams, prisideda prie sumanių kaimų kūrimo (investicijos į inovatyvius projektus, ekologinius sprendimus, maisto grandines ir pan.)

Sprendžia nekilnojamojo turto nuosavybės problemą.

SIEKIA PAŽANGOS

**Sumanieji
kaimai
Strateginiame
plane
2023-2027 m.**

Biudžetas – 15 mln. Eur

**Planuojamas Sumanaus kaimo strategijų (SKS)
skaičius ~25**

**Kvietimai teikti paraiškas numatyti 2024 m.
rugsėjo 2 d. – rugsėjo 30 d.**

Kvietimo biudžetas – 8 mln. Eur.

- 1 VVG, iki 0,5 mln. Eur;
- 2 VVG (1- pareiškėjas, 1 – partneris), iki 0,6 mln. Eur;
- 3 ir daugiau VVG (1 – pareiškėjas, kitos – partnerės), iki 0,7 mln. Eur.

Į didžiausią iki 0,7 mln. Eur paramos sumą, neįtraukiant projekto partnerių VVG gali pretenduoti VVG, kurių teritorijoje gyventojų skaičius yra didesnis kaip 40 000.

SUMANAUS KAIMO STRATEGIJOS RENGIMO MODELIS

VVG + VVG nustato:

kryptis

temas

problemas

VVG + VVG aktyvinimo veiksmai:

organizuoja susitikimus,
konsultacija

vykdo mokymus, teikia
metodinę pagalbą

VVG savarankiškai atrinka projektus, kurie dalyvaus
Strategijoje

Sumanaus kaimo projektų vykdytojai pateikia VVG
projektus (Strategijos sudėtinė dalis)

Patvirtintos projektų paraiškų formos

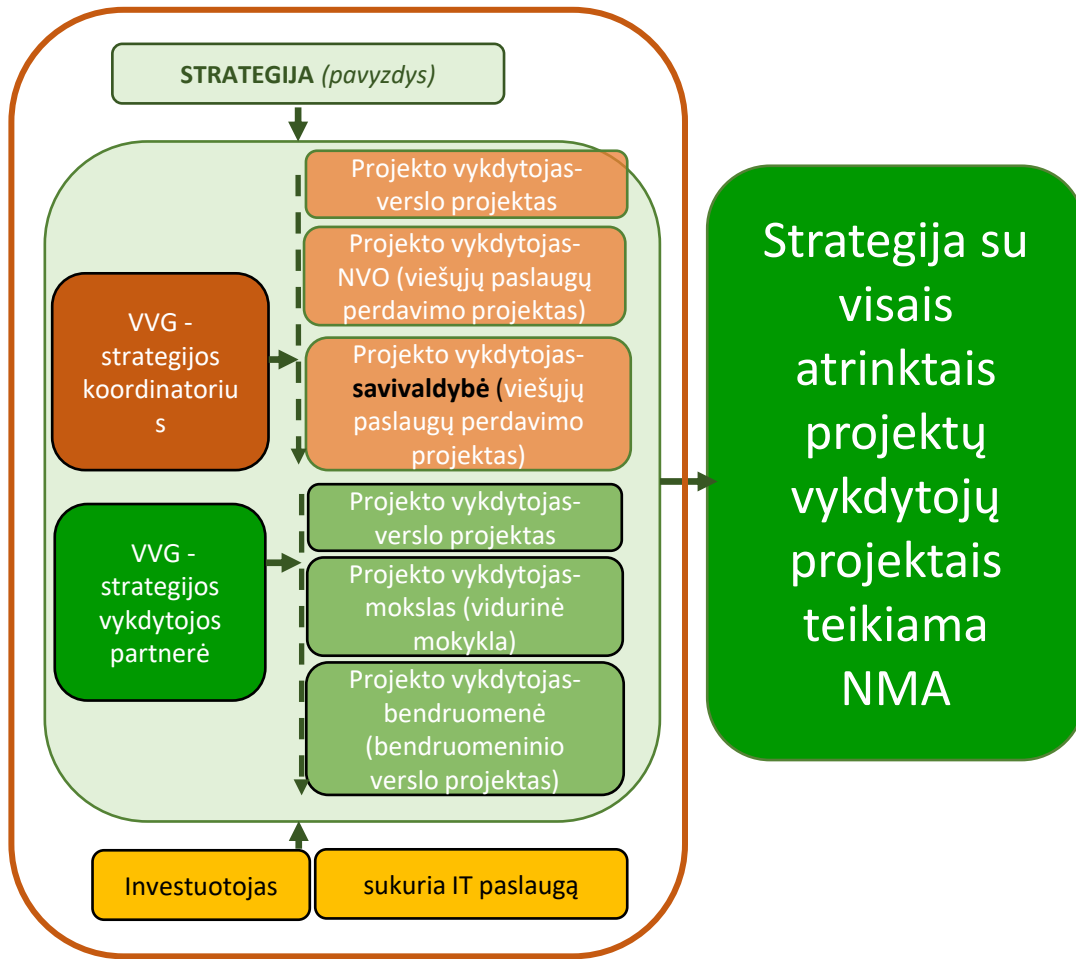
VVG koordinatore:

parengia bendras
Strategijos dalis su
atrinktais projektais

Parengia finansinį poreikį
dėl 12 proc. (paraiškos
sudėtinė dalis)

SKS administravimo išlaidas VVG ir VVG partnerės
planuoja proporcingai pagal projektus

Patvirtinta Strategijos paraiškos forma

REMIAMA VEIKLA / PARAMOS INTENSYVUMAS

Remiama veikla:	Projektų vykdytojai ir partneriai	Intensyvumas
Vienam projektui suma iki 200 000 Eur		
Socialinis verslas	Privatūs juridiniai asmenys; Asociacijos, kurios atitinka NVO; Labdaros ir paramos fondai; Religinės bendruomenės ir bendrijos.	iki 85 proc.
Bendruomeninis verslas	Viešoji įstaiga Bendruomeninė organizacija, atitinkanti Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymą.	
Viešųjų paslaugų perdavimo projektas	NVO	
Veiklos projektas	Mokslo ir mokymo įstaigos, NVO, savivaldybių administracijos, jų įsteigti juridiniai asmenys	iki 80 proc.
Privataus verslo pobūdžio projektas	Fiziniai ir juridiniai asmenys. Visais atvejais kai steigėjas ar vienintelis dalyvis yra vienas fizinis asmuo.	iki 65 proc.
Viešosios naudos (ne pelno) projektas	NVO, savivaldybių administracijos, jų įsteigti juridiniai asmenys	iki 40 proc.

GALIMOS STRATEGIJOS TERITORIJŲ APJUNGIMO FORMOS

Teminės teritorijos strategija – sumanus vietos turizmas

Strategija įgyvendinama VVG priklausančioje teritorijoje, tačiau, jeigu bendradarbiautų kelios VVG, savivaldybių teritorijos gali ir nesiriboti, svarbus bendras tikslas

Funkcinės teritorijos strategija – sumanios pavėžėjimo paslaugos

Regioninės teritorijos strategija – sumani trumpoji tiekimo grandinė

SUMANIŲJŲ KAIMŲ TEMOS

Pažangios
iniciatyvos

Pažangi
infrastruktūra

Pažangios
institucijos/
įstaigos

Pažangios
paslaugos

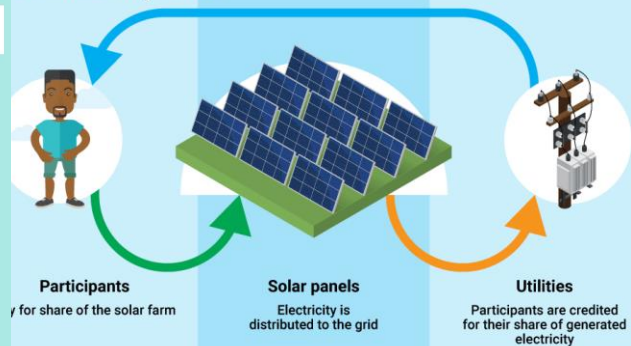

Pažangi
visuomenė

Community solar

**Sumanūs
sprendimai**

Pažangi vietos infrastruktūra ir viešosios paslaugos

Sritis

Socialiniai tinklai, e-platformos

Saugumas ir apsauga (pvz., vizualinis stebėjimas, oro kokybės jutikliai)

Nuotolinis mokymas

Transporto paslaugos (pvz., „telebusai“ (į paklausą reaguojančio transporto paslaugų forma, pvz., neįgaliesiems ar kt.)

E-sveikata

Atliekų tvarkymas (pvz., konteinerio užpildymo sekimas jutikliais)

Sumanūs
sprendimai

Vietos ekonomika

Sritis

Tikslusis žemės ūkis

Internetinė prekyba (pvz., vietiniais produktais)

Kaimo turizmas (remiantis protingais sprendimais)

Dalijimosi platformos (pvz., spec. įranga, transportu)

Trumposios maisto tiekimo grandinės ir vietos maisto sistemos

Marius Jonutis „Kaimo pasaka“

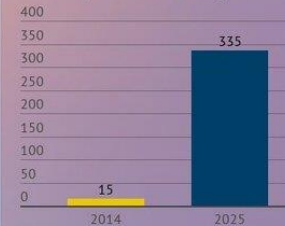
Kaip Pramonė 4.0 keičia pasaulį?

Dalijimosi ekonomika

Tiek respondentų tikisi, kad iki 2025 m. visame pasaulyje bus daugiau kelijama ir važinėjama ne savais automobiliais, o *dalijantis jais su kitais***

Dalijimosi ekonomikos vertė
(mlrd. JAV dolerių)**

Dalijimosi ekonomikai būdingi požymiai:

Remiamasi technologijomis

Aktyviau socialiai bendraujama

Teikiama pirmenybė galimybei naudotis, o ne nuosavybės teisei

Dalijamasi asmeniniais daiktais, o ne įmonės turtais

Įsitvirtina tarpusavio paslaugos (P2P, angl. *peer to peer*)

Bendrai vartojama

Užtikrinama lengva prieiga prie reikiamų daiktų

Atvirai pateikiami atsiliepimai, taip įgyjant didesnę žmonių pasitikėjimą

Šaltiniai:

* Pasaulio ekonomikos forumo tyrimas „Deep Shift – Technology Tipping Points and Societal Impact“, 2015
** <https://900.g/2x28pdg>

Sumanūs
sprendimai

Aplinkos apsauga ir klimato kaita

Sritis

Maisto švaistymo problemos sprendimai (žiedinės ekonomikos principų taikymas)

Sumanūs žaliosios infrastruktūros sprendimai

Tausus gamtos išteklių vartojimas ir atstatymas (sumanus vartojimas)

Atsinaujinančioji energetika

Agroekologija ir agrarinė aplinkosauga

TIESINĖ
EKONOMIKA

PERDIRBIMO
EKONOMIKA

ŽIEDINĖ
EKONOMIKA

**AR SUMANIEJI
KAIMAI
LIETUVOJE
VISIŠKA
NAUJOVĖ?**

**BANDOMŪJŲ
SUMANIŲJŲ
KAIMŲ
PROJEKTŲ
(PILOTŲ)
ĮGYVENDINIMAS
2021-2025 M.**

Biudžetas – 3,6 mln. Eur

Lėšos paskirstytos 15 aukščiausių VPS rezultatyvumo pažangą pasiekusioms VVG.

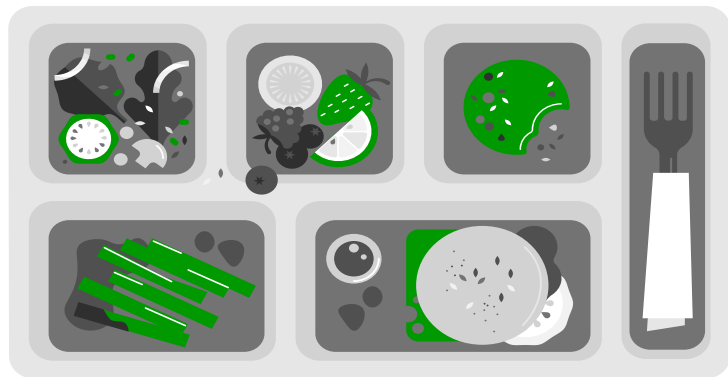
**Kiekvienai VVG skirta iki 200 tūkst. Eur suma
Sumanių kaimų bandomiesiems vietos projektams
inicijuoti ir įgyvendinti**

**Bandomieji projektai įgyvendinami LEADER
priemonės apimtyje.**

**Pilotai šiuo metu įgyvendinami jau 15 savivaldybių:
Joniškio, Jurbarko, Kaišiadorių, Klaipėdos, Kupiškio, Lazdijų,
Mažeikių, Molėtų, Pakruojo, Pasvalio, Skuodo, Šiaulių,
Šilalės, Šilutės, Švenčionių.**

BANDOMASIS PROJEKTAS „VVG PAJŪRIO KRAŠTAS“

Pareiškėjas
Asociacija „Samtis sveikatos“

Prašoma paramos suma – 200 000 Eur
Bendra projekto vertė su PVM - 249 999,99
Eur

9 partneriai:

Klaipėdos r. savivaldybės administracija
asociacija Brožių kaimo bendruomenė
asociacija „Šefų kalvė“
asociacija „Kodas sveikatai“
ūkininkas Ernestas Rimgaila
ūkininkė Alanta Zapalskienė
bendruomenė „Priekulės ainiai“
asociacija Jakų bendruomenės centras
Jonas Damašius, chemijos inžinerijos
mokslų daktaras

**BANDOMASIS
PROJEKTAS
„VVG PAJŪRIO
KRAŠTAS“**

Planuojamas rezultatas

3 virtualios edukacijos - „sveikatai palanki/gydanti lėkštė“

internetinė svetainė (e-parduotuvė ir mokymų platforma)

virtuvės šefų konkursas ir mokymų programa

virtuvės simuliacija

gastronominė studija su bandomąja simuliacijų laboratorija

maisto produktų ženklinimo ir **etiketės skaitymo simuliacija**

apmokyti Klaipėdos rajono ugdymo įstaigų atstovai

sveikos mitybos nuotolinė mokymų ir konsultacijų platforma

meistrystės kėlimo kursai virėjams su mentorystės paslaugomis

neformalaus **švietimo centras**

SMART Villages

<https://www.smartrural21.eu/smart-solutions/>
<https://www.smartrural27.eu/geomapping-tool/>

Kitų šalių
pavyzdžiai

ATLIEKŲ RŪŠIAVIMO SKAITMENINĖ SEKIMO SISTEMA SLOVAKIJOJE

Projekto dalyviai -
vietos bendruomenė
ekspertai
SAVIVALDYBĖ
privati įmonė

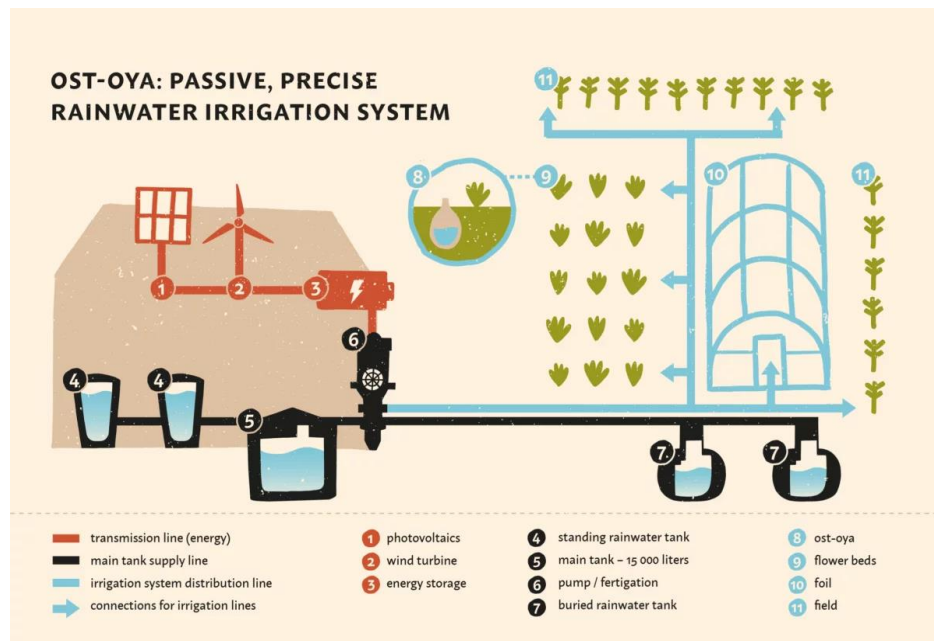
Išmanioji duomenų stebėjimo sistema (skaitmeninė sekimo sistema) skatina rūšiuoti atliekas ir jas perdirbti, kadangi sumažina atliekų surinkimo mokesčius.

- **Sumanumas** - sukurta sistema suteikia aplinkai nekenksmingą ir ekonomišką sistemą, nepriklausomai nuo vandentiekio ir elektros sistemų;
- vietos ekonominė veikla yra atspari klimato kaitai ir galimoms grėsmėms dėl vandens trūkumo ar energijos kainų kilimo;
- sprendimas gali padėti kurti darbo vietas kaimo teritorijose.

Projekto dalyviai - vietos bendruomenės, ekspertas, **savivaldybė**, statybos bendrovė, ūkininkas.

Lietaus vandens drėkinimo sistema Lenkijoje

Lietaus vandens drėkinimo sistema – išmaniosios kaimo vietovės (smartrural21.eu)

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Ačiū už dėmesį

Daugiau informacijos suteiks:

Jelena Dokudovič

el. p. jelena.dokudovic@zum.lt

Agnė Rėkutė – Bagdonė

el. p. agne.rekute@zum.lt

Ilona Javičienė

el. p. ilona.javiciene@zum.lt